

21. 4. 2006

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úvodní stanovisko advokátky JUDr. Kláry Veselé Samkové pronesené při veřejném slyšení, konaném u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku ve věci 27145/03 Pedovič x Česká republika dne 14. 3. 2006

Toto veřejné slyšení je prvním veřejným slyšením ve věci, která se týká výkonu rodičovských práv otce v České republice. Nejde o marginální problematiku, ale o jeden z mnoha a mnoha případů, z nichž prvními se v současné době již nyní váš Soud zabývá.

Vysoce vážený pane předsedo,
Vážení soudci,

Dovolte mi, abych Vám nejdříve jménem svého klienta poděkovala za možnost vyjádřit jeho názory před zdejším soudem v tomto veřejném slyšení. Můj klient si je vědom skutečnosti, že váš soud pracuje pod časovým tlakem a že veřejné slyšení je vždy mimořádnou událostí. Rozhodnutí Soudu poskytnout mému klientovi možnost vyjádřit se v rámci veřejného slyšení považuje můj klient za zohlednění závažnosti nejen jeho případu, ale nového fenoménu, kterým musí čelit právní systémy snad všech zemí - a to nejen zemí Rady Evropy. Je to fenomén vymezení postavení otce ve vztahu k jeho dětem, postavení muže jako rodiče.

Zároveň mi dovoluji, abych omluvila svého klienta z jednání u zdejšího soudu. To, že se k němu nedostavil neznamená, že by nevyjadřoval k tomuto váženému shromáždění úctu, ale je výrazem jeho osobních problémů, které jsou především finančního a technického rázu. Vzhledem k tomu, že veškerá stanoviska, která zde budou přednesena, byla s mým klientem podrobně konzultována, dovoluji si Soud požádat, aby vše, co zde bude řečeno, považoval za názory a stanoviska mého klienta tak, jako kdyby je on sám zde pronášel svými ústy.

Toto veřejné slyšení je prvním veřejným slyšením ve věci, která se týká výkonu rodičovských práv otce v České republice. Nejde o marginální problematiku, ale o jeden z mnoha a mnoha případů, z nichž prvními se v současné době již nyní váš Soud zabývá.

Prvním z těchto případů otce, který se nemohl domoci styku se svým synem, byl případ Evžena Voleského. Tohoto stěžovatele jsem před tímto váženým soudem zastupovala a v současné době mám od něj souhlas, abych před tímto soudem nyní uvedla některé další skutečnosti, které mohou být relevantní i pro případ, který dnes diskutujeme. Zmínit tento případ je důležité i pro to, že je v posuzování obdobných kauz brán jako judikát zdejšího soudu. Odkazuje na něj rozhodnutí o přijatelnosti ve věci Pedovič proti Česká republika, Soud na ně odkázal i v dalších v poslední době projednávaných případech: šlo o rozhodnutí ve věcech vedených proti České republice ve věci Kotan (26136/03), Choc (25213/03), Kříž (26634/03) a v rozsudku ve věci Tetourová (29054/03).

I když judikát ve věci Evžena Voleského je notoricky známým případem, je dobré jen v krátkosti

připomenout jeho obsah. Tomuto stěžovateli po dobu osmi let vnitrostátní soudy nezajistily - navzdory pravomocné úpravě o styku otce a dítěte - faktickou možnost se vídat se synem. Stěžovatel se obrátil na Evropský soud pro lidská práva a ten rozhodl, že v jeho případě došlo k porušení práva na spravedlivý proces, neboť řízení před vnitrostátními soudy bylo příliš dlouhé. Soud zamítnul stížnost Evžena Voleského, ve které se stěžovatel domáhal určení, že bylo porušeno jeho právo na rodinný život ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Pouze soudkyně paní Mularoni vyjádřila svoje odlišné stanovisko, že podle jejího názoru u stěžovatele k porušení práva na rodinný život došlo.

Protože rozhodnutí ve věci Voleský je bráno i v tomto řízení jako základ, možná bude i pro zdejší soud zajímavé, jaký dopad mělo jeho rozhodnutí na další postavení stěžovatele a na další průběh jeho případu. S politováním musím konstatovat, že pan Evžen Voleský neshledal po vynesení rozsudku zdejšího soudu žádného rozdílu v přístupu k němu a k řešení jeho snahy o styk s dítětem. Naopak - vnitrostátní soudy jako kdyby byly posíleny ve svém stanovisku nedotknutelnosti, jako kdyby skutečnost, že Váš Soud neshledal v případě porušení práva na rodinný život dle čl. 8, vnitrostátní soudy posílila v tom, že žádné aplikace čl. 8 se není nutno obávat. V současné době Městský soud v Brně zakázal styk stěžovatele Evžena Voleského s jeho synem, Krajský soud v Brně tento rozsudek potvrdil a v současné době stěžovatel čeká na rozhodnutí Ústavního soudu. To ovšem může být s ohledem na přetíženost Ústavního soudu vyneseno i za několik let a je zde reálná pravděpodobnost, že se Evžen Voleský bude muset znovu obrátit na zdejší soud se stejnou otázkou, kterou mu položil již při svojí minulé stížnosti: bylo porušeno jeho právo na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy? Zajímavý je důvod, pro který bylo Evženovi Voleskému zakázáno se stýkat se svým synem: vnitrostátní soudy totiž konstatovaly, že dlouhá doba po kterou se otec se synem nemohli stýkat, nezvratně poškodila synův vztah k otci. Podle názoru českých soudů proto není v zájmu nyní již čtrnáctiletého Libora, aby se svým otcem stýkal. Styk syna s otcem by prý pouze prohluboval synova utrpěná traumata. S lítostí musím konstatovat, že ani rozhodnutí zdejšího váženého soudu nezabánilo ve zničení vztahu dítěte a otce a v utrpění podstatné psychické újmy dítěte.

Z hlediska této existenciální zkušenosti stěžovatele Voleského se stížnost dnešního stěžovatele, pana Nenada Pedoviče, jeví v jiných barvách. Především se v jiných barvách jeví jeho jednání, které předcházelo celému řízení, totiž to, že svého syna tak zvaně - jak tvrdí vláda - unesl. Stěžovatel zde znovu zdůrazňuje, že nic takového jako je tak zvaný únos vlastního dítěte z právního hlediska neexistuje. Z hlediska motivace jeho jednání je pak toto zcela pochopitelné: je zřejmé, že pokud se v českých podmínkách matka rozhodne znemožnit otci styk s dítětem, pak české právo nemá nástroj, kterým by ji donutilo ke změně stanoviska. Přesněji řečeno, české právo takový nástroj v podobě zákona o rodině má, ale z důvodů, kterými se budu zabývat dále, jej nepoužije. Tato vědomost o nedosažitelnosti práva pro otce je v české společnosti natolik známá, že se stává podkladem pro obecný kalkul pro jednání jak žen tak mužů ohledně jejich vztahů. Žena ví, že si může dovolit takřka cokoli, neboť může otce vydírat tím, že již nikdy neuvidí svoje dítě. Muž ví, že toto vyděračské jednání musí snášet, jinak mu může být dítě odcizeno, citově zničeno a není mu nedovoleno ani navázat s dítětem citovou vazbu.

Stěžovatel si je vědom toho, že jeho výlučná péče o dítě po ukončení vztahu s matkou nebyla v souladu se zákonem, ale dlužno dodat, že veškeré jeho obavy, které jej vedly k tomuto jednání, došly naprostého a úplného naplnění. V důsledku naplnění všech těchto obav stěžovatele je projednáván jeho případ i před tímto soudem.

Dnes váš soud na základě svého rozhodnutí o přijatelnosti rozhoduje o tom, zda byla přiměřená délka řízení ve věci výživného a zda došlo k zásahu do jeho práva do rodinného života.

Ačkoliv stěžovatel respektuje rozsah přijetí stížnosti, nemůže nepoukázat na to, že délka řízení, která mu způsobila skutečnou újmu, je ta délka, po kterou nebyl styk syna s ním upraven a hlavně, po kterou nebyl tento styk realizován. Pokud soud shledal v ostatních bodech stížnost nepřijatelnou,

stěžovatel se nemůže ubránit jistému údivu, a to zejména s ohledem na dosavadní judikaturu soudu ve věci Hartman a Hartman proti Česká republika. Zde bylo jasně stanoveno, že u probíhajícího řízení není v rámci vnitrostátních institucí České republiky žádný opravný prostředek.

Kromě této připomínky si stěžovatel dovoluje upozornit na standardní judikaturu zdejšího Soudu, dle které je ve věcech, týkajících se dětí, nutno postupovat co nejrychleji. Je nutno zohlednit tak fakt, že dětem plyne čas jinak než dospělým. Dlouhé roky naprosté nemožnosti se vídat se synem zničila pravděpodobně nenávratně to, co mělo být pro stěžovatelova syna jedním z pilířů života: totiž vztah k jeho otci. Zdá se, že jsou naplněny všechny předpoklady pro to, aby se případ Voleský znovu opakoval.

Dlužno říci, že stěžovatel se poněkud ostýchá citovat váženému soudu jeho vlastní judikaturu a přesvědčovat jej tak o opodstatněnosti svých tvrzení. Připomíná však základní pravidlo této judikatury, totiž, že je povinností národní autority vybalancovat právo rodičů na účasti života jejich dětí a právem dětí na svobodnou volbu. Je povinností národní autority vybalancovat soutěžící zájmy individua a komunity jako celku. Stěžovatel si je vědom této obtížné role národní autority, avšak je toho názoru, že doposud se ani národní autorita zejména České republiky ani tento vážený soud nezabýval tím, co to je ZÁJEM KOMUNITY JAKO CELKU a do jaké míry je tento zájem skutečně v rozporu se zájmem jednotlivce – jak dítěte tak rodiče.

Vážený pane předsedo, vážení soudci, domnívám, se, že abychom mohli porozumět případu stěžovatele a případu jemu podobným, je nutné se podívat na tyto případy z hlediska obecných principů a megatrendů, které zobrazují. Vycházím přitom z klasických teorií přirozeného práva, dle kterých existují jisté principy lidského jednání, které čekají na to, až budou objeveny lidským rozumem a právo, vytvořené člověkem, s nimi musí být v souladu. (See: H.L.A. Hart: The Concept of the Law, chapter IX.) V případě stěžovatele a jemu podobných jsme bezpochyby na stopě něčemu, co vykazuje obecné prvky: otci je odpírána ochrana státem při jeho styku s dítětem, respektive, tato ochrana je tak nedostatečná, že nepřináší viditelné výsledky. Otec se této ochrany dožaduje a trvá na tom, že jeho přítomnost a podíl na péči o dítě je naprosto nezbytný, a to bez ohledu na vzájemný vztah matky a otce. Státní orgány ústy soudů pak upřednostňují ženu v péči o dítě. Dovolte mi tato fakta položit formou otázek a pokusit se zodpovědět na způsobem, který je na půdě tohoto váženého shromáždění méně obvyklý, avšak, dle mého názoru, nezbytný.

Otázky zní takto:

- 1) Jsou skutečně v péči o dítě zvýhodňovány ženy?
- 2) Jestliže ano, jsou ženy zvýhodňovány jen v této oblasti nebo i v jiných oblastech?
- 3) Jestliže jsou ženy zvýhodňovány ve více oblastech, proč tomu tak je?
- 4) Jaká je skutečná role otce ve vztahu k dítěti a je jeho stálý styk s dítětem opravdu tak nezbytný, aby jej bylo nutno chránit?

Právo je charakterizováno jako systém, který zobrazuje a reguluje lidské společenství, umožňuje jeho fungování a zajišťuje jeho jednotlivým členům i společnosti jako samotné ochranu. Právo ovšem vychází z podnětů, které jsou dány společenskou situací a je zřejmé, že porozumět správně právu přináší nutnost porozumět správně situaci, na jehož základě vzniklo.

V České republice se ročně rozvede přes 30.000 manželství. V matčině péči končí přes 90% dětí. (Noviny Mladá fronta Dnes 11. 2. 2006) Podle úmluvy o zákazu všech forem diskriminace je jako diskriminace definováno takové jednání, které vede k diskriminativnímu výsledku. Takovým výsledkem je nejen 90% dětí svěřených do péče matky, ale především takové případy, jaký je předmětem tohoto slyšení: po právně rozporném neporovnatelně kratším jednání otce, které bylo okamžitě potrestáno, dochází k dlouhodobému protiprávnímu jednání matky, které je právem

tolerováno. Již tento přístup soudů poukazuje na to, že ženy jsou soudem zejména v rodinně-právních záležitostech ochraňovány. Tato ochrana žen je dána evolučním vývojem lidského rodu a je hluboce v lidském rodu zakořeněná jako součást strategie přežití rodu. (Eduard Bakalář: podporujte ženy - Vesmír 1/2006, str. 15) Jestliže ženy byly chráněny, mohly rodit a plně se věnovat dětem. Jestliže ženy chráněny nebyly, pravěká tlupa lidí početně slábla a vymřela. Ačkoliv tato strategie není běžně našemu vědomí přístupná, evoluční psychologové tuto strategii ochrany ženy a jejího postavení jako matky považují za genetickou disposici, získanou přírodním výběrem. Tato zbytečná ochrana žen - a to je odpověď na druhou otázku - se odráží i v jiných oblastech. Zde je snazší tuto overprotektivní ochranu vystopovat a podpořit jí i námi tvrzenou nadměrnou ochranu žen ve vztahu k výchově dítěte.

Tato ochrana žen jako dárkyň života byla zajisté nutná v dobách, kdy jedinou potravou dítěte do věku dvou až tří let bylo nenahraditelné mateřské mléko. I když je i dnes žena dárkyní života, její úloha při výživě a výchově dítěte je podstatně menší než byla v minulosti. Nezbývá mi než konstatovat, že ochrana ženy a matky společností na úkor otců je dnes reziduem našeho biologického vývoje, kterému je společnost nucena čelit rozumovým uchopením problematiky i v podobě právních předpisů nejvyšší síly, jako je na příklad zde aplikovaná Úmluva o základních lidských právech a svobodách.

Pro zodpovězení otázky role otce v moderní rodině, která je tak často kladena a tak neuspokojivě zodpovídána, je nutno jít do nejmodernějších psychoanalytických zkoumání. Zhruba do jednoho roku života dítěte je život dítěte určován duálním vztahem dítě - matka. Dítě je plně navázáno na jednu osobu a vztahy s dalšími osobami zůstávají na méně podstatné úrovni. Vztah dítěte a matky v tomto věku je dán také tím, že lidské mládě se rodí ve srovnání s jinými savci předčasně. Neumí běhat, je zcela bezbranné - z hlediska svého vývoje se rodí nezralé a předčasně. Je to daň za naši vzpřímenou chůzi, která limitovala šířku pánve a velikost dětské hlavičky, která jí může při porodu projít. Tím je limitována i velikost a stupeň vývoje mláděte. Po roce vývoje ve vnějším prostředí je lidské mládě zhruba na úrovni, na kterou se rodí ostatní mláďata savců během několika málo dnů. V tuto chvíli přichází na scénu vztah dítěte k otci. Dochází k tomu, čemu psychoanalytická odborná řeč říká triangulace. Do duálního vztahu matka - dítě vstupuje třetí člověk. Vztah k otci a s otcem je prvním z dalších vztahů, prvním z jiných vztahů než k matce, ke kterému dítěte dospívá. Z psychoanalytického hlediska je otec a vztah k němu vnímán jako brána ke všem dalším vztahům, se kterými se jedinec kdy v životě setká. Podle kvality tohoto prvního z dalších vztahů buď dokáže nebo nedokáže navázat další kvalitní vztahy. Můžeme říci, že jestliže matce vděčíme za to, že jsme na zemi fyzicky přítomni jako lidské bytosti, pak otci vděčíme za to, že jsme přítomni jako bytosti sociální, jako bytosti jsoucí schopni navázat další vztahy a zabezpečit tak pokračování lidského rodu nikoliv na úrovni jedince, ale na úrovni společenství.

Při absenci otcovského elementu ve světě dítěte dochází k nezvratným poškozením, jejichž každodenním účinkům jsme i my dnes vystaveni. Odkud se bere ta kriminalita, agresivita, drogová závislost a stále znovu a znovu se rozpadající manželství? Jsem přesvědčena o tom, že odpověď na tuto otázku se vám zdá nyní stejně samozřejmá jako mně: negativní jevy, na které jsem poukázala, jsou z převažující míry dány absencí otcovského vztahu při výchově dětí. Jsou dány naší biologicky danou volbou ochraňovat ženy a nedoceněnou a rozumem zatím nezpracovanou volbou ochraňovat muže a jejich roli v naší společnosti.

V tomto smyslu jsem přesvědčena o tom, že nemůže dojít k rozporu mezi zájmem otce a mezi zájmem společnosti jako celku, který byl opakovaně akcentován zdejším váženým soudem. Je totiž jak v zájmu otce tak v zájmu společnosti, aby vztah s oběma rodiči - v našem případě vztah s otcem - byl rozvíjen a ochraňován.

Vážený soude, slovní soudcové. Jsem přesvědčena o tom, že poskytovat ochranu otcovské roli je

nejenom v zájmu mužů a v zájmu jejich dětí, ale že to je i v zájmu žen. Vždyť žena, která je tak takřka absolutně chráněna, se sama dostává do situace, která musí nevyhnutelně mít zásadní vliv na její psychiku a na její životní postoje. Jestliže je někdo chráněn, získává moc. Připomeňme si ten známý citát lorda Actona, že moc korumpuje a absolutní moc korumpuje absolutně! Takový chráněný a tím i zkorumpovaný člověk má oslabenou sebekritičnost, sebereflexi, omezují se jeho vyšší morální city a schopnost pokory. Může snadno ztratit realistický a pravdivý pohled na svět a místo něj získává zkreslené vnímání skutečnosti, vycházející z toho, že vždy bude po jejím. Je to tedy nakonec opět i žena, která je svojí tak zvanou zbytněnou ochranou poškozena. Je opět zatlačována do nesvéprávné dětské role, je opět podhodnocována a opět je jí odpírána role samostatné plnohodnotné a plnoprávné lidské bytosti.

V případech, jaký zde nyní řešíme v případě stěžovatele pana Nenada Pedoviče, není vítězů a poražených je mnohem více než je jen osob přímo dotčených tímto řízením.

Vážený soude, úlohou práva bylo vždy odrážet realitu života, tuto realitu zpracovávat a artikulovat ji do formy, která by – jak nás nabádali pánové Bentham, Mill a posléze Rolls – byla prospěšná maximálnímu množství lidí při co nejmenších újmách co nejmenší skupině ostatních.

Rozhodování v dnes projednávaném případě má možnost nejen prakticky aplikovat výsledky posledních psychologických a biologických výzkumů v oblasti práva, má možnost v praxi vyjádřit právně-teoretický fenomén, známý jako Parettovo optimum, které si klade otázku: je vůbec možné dojít k nějaké právní změně, která by vedla ke zlepšení situace každého??

Když jsem se připravovala na toto veřejné slyšení, byla jsem nabádána znalými osobami, z nichž které měly tu čest stát při obhajobě svých klientů na tomto místě, abych se přesně držela faktů, upozorňovala na jednotlivosti konkrétně zde projednávaného případu každou tuto jednotlivost dokládala judikaturou zdejšího soudu. Při vší úctě ke svým rádcům považuji tento způsob obhajoby svého klienta za nedostatečný a pro zdejší vážený soud možná i za ponižující. Jistěže mohu poukazovat na jednotlivé rozpory, hádat se o slovíčka a dokládat stále znovu a znovu v kruhu se točící argumenty tak, jak to ostatně po celou dobu činí i vláda, která zaplavuje soud dalšími a dalšími produkty pozitivního nalézacího práva. Stejně tak bych mohla dodat impresivní přehled judikatury zdejšího váženého soudu v aplikaci článku 8 a pojednat zeširoka o rozdílech třeba případu Keegan proti Irsku Hokkanen proti Finsku. Mohla bych zde obsáhle citovat případy Eriksson, Anderson či Olsson proti Švédsku, Marckx proti Belgii a další.

Stejně jako ve shledávání jednotlivostí, je vláda České republiky bezpochyby lepší i ve vyhledávání v systému HUDOC. Argumentaci dosavadní judikaturou soudu před tímto váženým shromážděním však shledávám podobně nevýznamnou, jako je vyhledávání rozporů mezi jednotlivými drobnými kapitolkami toho případu. Jsem přesvědčena o tom, že zdejší vážený soud zná svoji vlastní judikaturu podstatně lépe, než by mohla vyjádřit kterákoliv ze zde zúčastněných stran. Stejně tak jsem přesvědčena o tom, že se zabýval veškerými jednotlivostmi daného případu, takže jejich opětovné připomínání by mohlo být vnímáno jako nepřímé obviňování tohoto soudu z nepečlivosti či nedostatečné znalosti případu.

Jsem přesvědčena o tom, že nařízení tohoto veřejného slyšení má vést nikoliv k opětovnému opakování jednotlivostí, ale naopak k pochopení problematiky jednoho právního problému v celé jeho šíři.

Stížnost mého klienta pana Nenada Pedoviče je jedním z mnoha případů, které mají společný základ. Je jedním z případů, který klade otázky, na něž je nutno nově hledat nové odpovědi. Vyhovění stížnosti mého klienta bude rozvážnou odpovědí na nastolené otázky a bude i bude naplněním toho, co jsem již dříve zmínila jako Parettovo optimum: Jestliže zdejší vážený soud vyhoví stížnosti mého

klienta, pak dojde k vylepšení situace nejen stěžovatele samotného a k vylepšení situace jeho dítěte, ale možná paradoxně i ke zlepšení situace dítěte matky.

Zejména však vaším kladným rozhodnutím, vážení soudci, dojde k vylepšení právního stavu v celé České republice. A to je přece ten účel, o jehož naplnění usilujeme všichni především.

Děkuji Vám za Vaši vlídnou a laskavou pozornost a jsem připravena v mezích svých možností zodpovědět na všechny Vaše dotazy.

Klára Veselá Samková
Jménem Nenada Pedoviče

(řeč byla pronesena v angličtině)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)